

Europa og Indo-Pacific

Kinas opstigning og europæiske dilemmaer i det nye internationale epicenter

Det internationale geopolitiske tyngdepunkt forskyder sig i disse år imod Indo-Pacific. Regionen vil fremover være hjemsted for stigende militære spændinger og fungere som et stadigt vigtigere nervecenter i international økonomi og handel. I de senere år har den voksende betydning af Indo-Pacific også ført til et intensiveret fokus på regionen i Europa i almindelighed og blandt de tre europæiske sværvægttere – Storbritannien, Tyskland og Frankrig – i særdeleshed.

CMS-rapporten *Europa og Indo-Pacific: Kinas opstigning og europæiske dilemmaer i det nye internationale epicenter* undersøger, hvordan man i Storbritannien, Tyskland og Frankrig forholder sig til tre centrale strategiske trends i Indo-Pacific: 1) Den øgede konkurrence imellem forskellige visioner for regional og international orden, 2) Det skærpede konfliktpotentiale i Kinas maritime nærområde, og 3) Indo-Pacific som det primære vækstcenter i international økonomi, og det øgede fokus på *de-risking* i forhold til Kina.

CMS Memo

December 2024 · Henrik Lauritsen

Centrale pointer

- Det internationale geopolitiske centrum vil fremover være i Indo-Pacific, hvor centrale spørgsmål om international orden, sikkerhedspolitik og økonomi vil møde hinanden.
- Europæiske lande skal navigere i dilemmafyldt farvand i regionen, hvor man kontinuerligt skal forholde sig til forskellige modsatrettede ydre pres og balancere imellem risici.
- Når europæiske lande skal finde deres vej i Indo-Pacific, handler det således ikke bare om at navigere i et nyt spændingsfelt af udfordringer og muligheder, men også mere fundamentalt om at definere Europas rolle i en mere usikker verden.

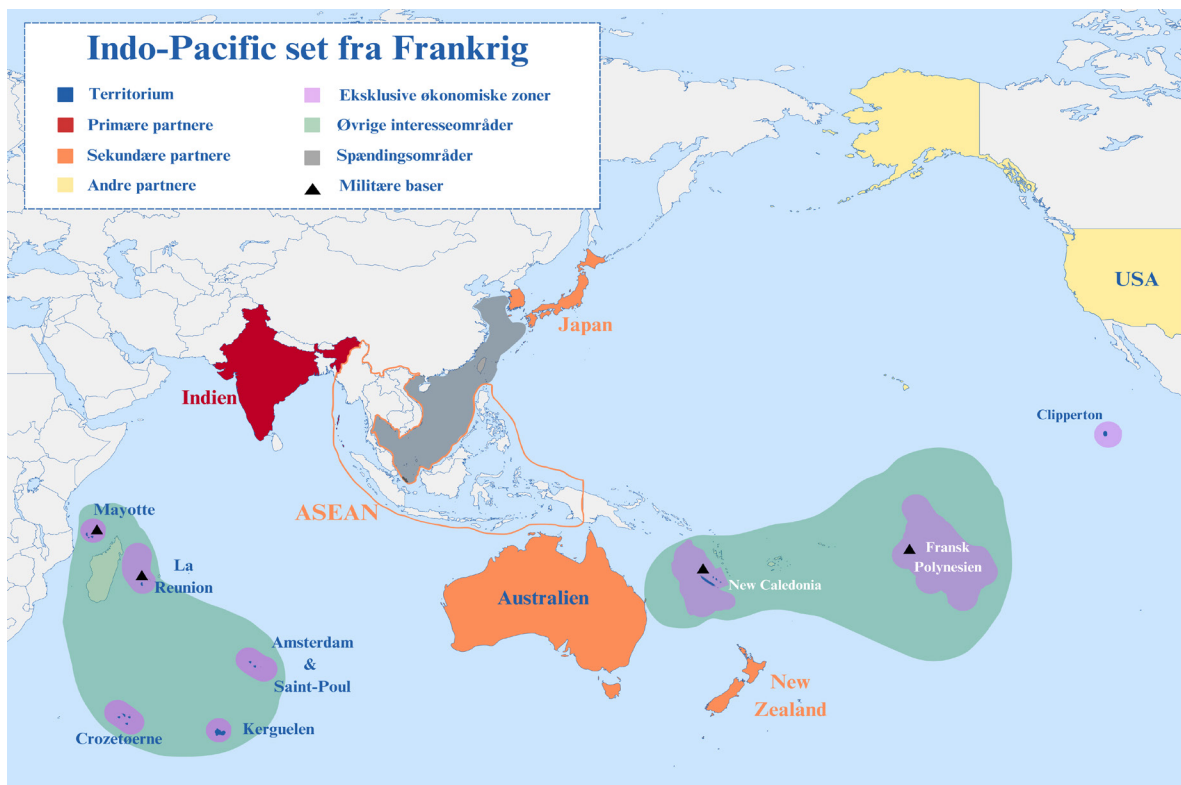
Indo-Pacific vil først og fremmest være det geografiske centrum for rivaliseringen imellem USA og Kina. Europas tætteste allierede vil fremover være i en intens sikkerhedskonkurrence med en rivaliserende stormagt, der mere end nogen anden dynamik vil forme USA's strategiske tænkning og amerikanske forventninger til dets europæiske alliancepartnere. Men netop fordi Indo-Pacific bliver et samlingspunkt for flere centrale udviklinger, vil det europæiske behov for at udvise loyalitet og solidaritet med USA eksistere parallelt med – og blive udfordret af – andre interesser og hensyn.

Rapportens primære argument er således, at der trods de tætte bånd i Europa og på tværs af Atlanten – og en fælles bekymring over Kinas voksende magt og indflydelse – alligevel er vigtige forskelle i måden, hvorpå man i de store vestlige lande prioriterer og forsøger at positionere sig i Indo-Pacific. Mens Storbritannien lægger sig i forlængelse af USA og indtager en aktiv rolle med hensyn til at opretholde en særlig amerikansk orden i Indo-Pacific, ser man i Tyskland og Frankrig konsekvenserne af den linje – i form af tiltagende konfrontation imellem USA og Kina og en dybere bipolarisering af det regionale system – som destabiliserende og underminerende for særlige europæiske interesser, ikke mindst økonomiske. For både Tyskland og Frankrig – om end med gradforskelle – er en mere uafhængig europæisk position, en større vægt på multilateralisme og en mindre antagonistisk kurs over for Kina særlige vægtpunkter.

Som en meget konkret manifestering af disse skillelinjer er Tyskland, Frankrig og EU end ikke nævnt i relation til Indo-Pacific i den seneste udgave af den amerikanske nationale sikkerhedsstrategi, mens USA heller ikke identificeres som en samarbejds-

partner i de tyske og franske strategier for Indo-Pacific. Hvis behovet for at forholde sig til et stadigt stærkere Kina er et samlende omdrejningspunkt for de vestlige landes engagement i Indo-Pacific, er den konkrete operationalisering af, hvordan man håndterer den udfordring, og det underliggende strategiske rationale, der ligger til grund herfor, kilder til fortsatte spændinger i Europa og på tværs af Atlanten.

Som i det øvrige Europa skal man også i Danmark forberede sig på, at Indo-Pacific vil føje yderligere spændinger og kompleksitet til et allerede ustabil internationalt sikkerhedspolitisk landskab. For skiftende danske regeringer har det primære udenrigs- og sikkerhedspolitiske imperativ været at positionere Danmark i det absolutte centrum af både det transatlantiske fællesskab (i regi af NATO) og det europæiske fællesskab (i regi af EU). Man kommer derfor heller ikke uden om, at det er en grundlæggende udfordring for Danmark, at kerneallierede som USA, Storbritannien, Tyskland og Frankrig har forskellige præferencer og interesser i Indo-Pacific i almindelighed og i forhold til Kina i særdeleshed. USA's kurs kommer ikke til at ændre sig. For Tyskland og Frankrig er der grænser for, hvor konfrontatorisk en linje man kan og vil følge. Så længe denne diskrepans eksisterer – og vel at mærke i relation til det spørgsmål, der vil dominere den sikkerhedspolitiske dagsorden i det 21. århundrede – vil der være en indre spænding imellem de to hjørner i dansk forsvars- og sikkerhedspolitik på et tidspunkt, hvor begge er vigtigere end nogensinde. Det betyder ikke, at Danmark står over for et fundamentalt valg imellem dem, men det er en påmindelse om, at der er store strategiske skift i bevægelse, og at det i verden af i morgen kan blive sværere at skabe harmoni imellem danske kerneinteresser, end det var i verden af i går.

Anbefalinger

Indo-Pacific vil være katalysator for forandringer, der nødvendigvis vil betyde en højere grad af uforudsigelighed og usikkerhed. Men det betyder også, at et nyt handle- og mulighedsrum åbner sig for Danmark, hvor man både kan ruste sig bedre til at agere under disse forudsætninger og påvirke dagsordener af særlig interesse.

Det diplomatiske niveau

- Først og fremmest er der et uforløst potentiale i at gøre Indo-Pacific til en mere integreret del af dansk Europapolitik. Storbritannien, Tyskland og Frankrig har alle – på forskellig vis – stærke interesser i og visioner for Indo-Pacific. At tale til og positionere sig i relation til disse dagsordener vil fremover også være en måde for Danmark at forholde sig til sine europæiske naboer både inden og uden for EU.
- Den voksende betydning af Indo-Pacific bør også afspejles tydeligere i det danske diplomati og i centraladministrationen. Udnævnelsen af en Indo-Pacific-kordinator er et vigtigt skridt i den rigtige retning. Denne funktion bør understøttes af de nødvendige ressourcer til at fungere både som et diplomatisk bindeled til regionen og som et koordinerende centrum for forskellige – sikkerhedspolitiske, værdipolitiske, økonomiske og klimamæssige – danske prioriteter. Det bør desuden fortsat overvejes og afdækkes, hvorvidt justeringer i den nuværende organisering af Udenrigsministeriet er nødvendige i lyset af en international politisk geografi, hvor Indo-Pacific vil fylde mere.
- Der bør endvidere investeres i rammer og netværk, der kan skabe mere synergi imellem forskellige videnscentre og kompetencer i forhold til Indo-Pacific. Det nyoprettede Kontor for Geopolitik i Udenrigsministeriet kunne være et

bud på en samlende platform for forskere, diplomater og andre eksperter og interessenter, hvor man kan koordinere aktiviteter, som kan styrke offentlig formidling og myndighedsbetjening af det politiske niveau. Det vil dog forudsætte, at kontorets nuværende fokus på erhvervsrådgivning komplimenteres af et bredere politisk sigte.

Det militære niveau

- Med det stigende spændingsniveau i Indo-Pacific skal Danmark gøre sig klart, hvordan man forholder sig til en række specifikke og principielle spørgsmål. Presset fra USA på europæiske lande om at levere militære bidrag til aktiviteter i regionen vil vokse i de kommende år. Vil svaret fra dansk side være et ubetinget ja? Et ubetinget nej? Kommer det an på karakteren af opgaven, og hvor går grænsen for, hvad man vil og ikke vil? I alle tilfælde vil nøje overvejelser af de involverede incitamenter og konsekvenser være nødvendige. Det gælder også til spørgsmålet om, hvad Danmark gør, hvis de militære spændinger eskaleres ud af kontrol. Er Danmark med "hele vejen"? Hvordan håndterer man mindre alvorlige – men til gengæld også meget mere sandsynlige – tilfælde af uforsætlige militære sammenstød i Det Sydkinesiske Hav, der involverer allierede?
- Danmark har som førende søfartsnation en særlig interesse i åbne søveje i Indo-Pacific og i, at det maritime regelsæt kodificeret i UNCLOS overholdes. Danmark bør først og fremmest prioritere at finde "strength in numbers" og samarbejde med andre om at opretholde et diplomatisk pres på Kina om at efterleve sine forpligtelser. Jo bredere Danmark kan forankre dette pres – med EU-partnere, regionale lande i ASEAN samt i FN – desto mindre sårbar vil man være over for eventuelle kinesiske repressalier.

- Skulle man fra dansk side ønske at kombinere det diplomatiske spor med et mere "tungt" forsvar for maritime principper, skal man gøre sig klart, at det er at bevæge sig ind i området af kinesiske kerneinteresser, og det gælder især, hvis det foregår i samarbejde med USA. Hvis Danmark ikke ønsker at bidrage til amerikanske missioner i Indo-Pacific, bør man overveje og forberede, hvad man ellers kan tilbyde af værdi for USA i andre sammenhænge.
- Et alternativ kunne være at støtte op om Frankrigs maritime engagement i Indo-Pacific, der er mindre kontroversielt for Kina, fordi franskmandende prioriterer at signalere distance til USA. I Tyskland planlægger man ligeledes at styrke sin tilstedeværelse i Indo-Pacific i de kommende år, så også her er der muligheder at opsøge. På samme tid vil man fra dansk side dog også skulle forholde sig til den politiske signalværdi i at vælge militært samarbejde med Frankrig og/eller Tyskland til og USA fra.

Det økonomiske niveau

- Danmark er allerede en del af et styrket fokus i EU på at adressere strategiske sårbarheder og mindske økonomiske afhængigheder, ikke mindst i relation til Kina. Der er vigtige debatter og politiske initiativer i regi af EU, der fokuserer på økonomisk sikkerhed, mere robuste værdikæder og en styrket industriel kapacitet i Europa, og det bør også fremover være Danmarks prioritet at være med til at forme disse.
- Samtidig skal man fra dansk side dog være opmærksom på de udfordringer, som denne proces involverer. Én udfordring er, at der særligt i Tyskland og Frankrig er en skepsis over for eller modvilje imod en fælles og centralt defineret *de-risking-strategi* i forhold til Kina, hvilket kan resultere i en mindre ambitiøs dagsorden. En anden udfordring er, at forsøget på at styrke europæisk konkurrenceevne også indebærer et potentiale for at udfordre kerneprincipper i EU om økonomisk åbenhed og det frie indre marked, hvilket kan rokke ved unionens sammenhængskraft. Der er vigtige balancer at finde i Europas økonomiske omstilling, og Danmark bør have blik både for egne interesser og for kompromisets kunst.

Europa og Indo-Pacific

Dette memo bygger på CMS-rapporten *Europa og Indo-Pacific: Kinas opstigning og europæiske dilemmaer i det nye internationale epicenter*, udgivet af Center for Militære Studier ved Københavns Universitet i samarbejde med Djøf Forlag. Rapporten kan findes under "Publikationer" på Center for Militære Studiers hjemmeside.

Hvis du vil vide mere om europæisk og amerikansk sikkerhedspolitik i forandring, kan du også læse CMS-rapporterne:

- *A Wake-Up Call for a European Security Provider? (2024)*
- *Amerikansk forsvars- og sikkerhedspolitik i forandring (2023)*

Om CMS

Center for Militære Studier er et forskningscenter på Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. På centret forskes i sikkerheds- og forsvarspolitik samt militær strategi. Forskningen danner grundlag for forskningsbaseret myndighedsbetjening af Forsvarsministeriet og de politiske partier bag forsvarsforliget.

Kontakt os

E-mail: cms@ifs.ku.dk

Telefon: +45 35 32 40 88

Besøg vores hjemmeside: cms.polsci.ku.dk

Følg os

Facebook: facebook.com/centerformilitaerestudier

X (Twitter): [@MilstudiesCPH](https://twitter.com/MilstudiesCPH)

LinkedIn: linkedin.com/company/centre-for-military-studies